

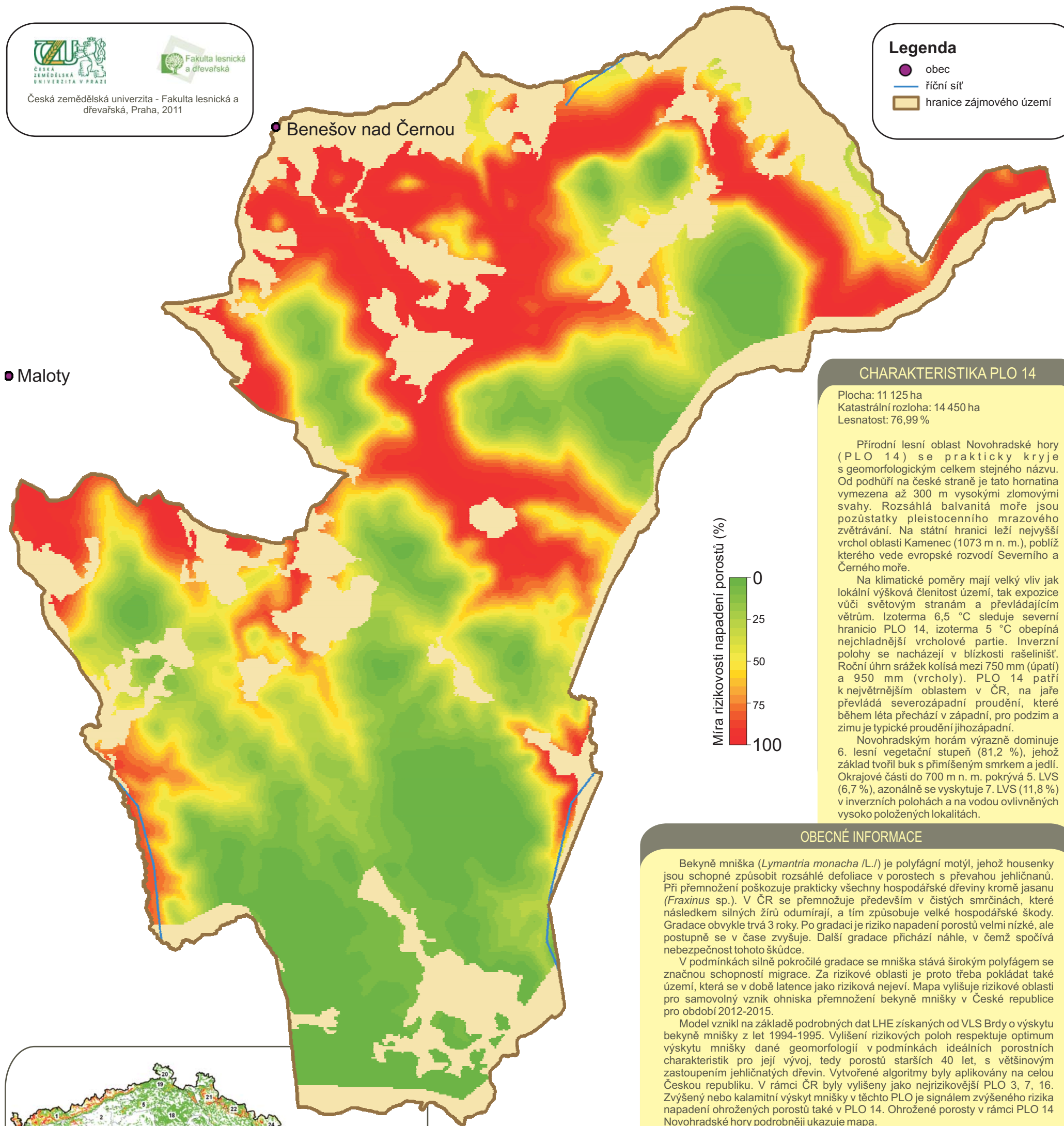
Rizikové oblasti přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice pro období 2012-2015: PLO 14 - Novohradské hory

Česká zemědělská univerzita - Fakulta lesnická a dřevařská, Praha, 2011

Legenda

- obec
- říční síť
- hranice zájmového území

CHARAKTERISTIKA PLO 14

Plocha: 11 125 ha
Katastrální rozloha: 14 450 ha
Lesnatost: 76,99 %

Přírodní lesní oblast Novohradské hory (PLO 14) se prakticky kryje s geomorfologickým celkem stejného názvu. Od podhůří na české straně je tato hornatina vymezena až 300 m vysokými zlomovými svahy. Rozsáhlá balvanitá moře jsou pozůstatky pleistocenního mrazového zvětrávání. Na státní hranici leží nejvyšší vrchol oblasti Kamenec (1073 m n. m.), poblíž kterého vede evropské rozvodí Severního a Černého moře.

Na klimatické poměry mají velký vliv jak lokální výšková členitost území, tak expozice vůči světovým stranám a převládajícím větrům. Izoterma 6,5 °C sleduje severní hranici PLO 14, izoterma 5 °C obepíná nejchladnější vrcholové partie. Inverzní polohy se nacházejí v blízkosti rašelinišť. Roční úhrn srážek kolísá mezi 750 mm (úpatí) a 950 mm (vrcholy). PLO 14 patří k největrnějším oblastem v ČR, na jaře převládá severozápadní proudění, které během léta přechází v západní, pro podzim a zimu je typické proudění jihozápadní.

Novohradským horám výrazně dominuje 6. lesní vegetační stupeň (81,2 %), jehož základ tvoří buk s přimíšeným smrkem a jedlí. Okrajové části do 700 m n. m. pokrývá 5. LVS (6,7 %), azonálně se vyskytuje 7. LVS (11,8 %) v inverzních polohách a na vodou ovlivněných vysoko položených lokalitách.

OBECNÉ INFORMACE

Bekyně mniška (*Lymantria monacha* /L./) je polyfágní motýl, jehož housenky jsou schopné způsobit rozsáhlé defoliace v porostech s převahou jehličnanů. Při přemnožení poškozuje prakticky všechny hospodářské dřeviny kromě jasanu (*Fraxinus* sp.). V ČR se přemnožuje především v čistých smrčinách, které následkem silných žírů odumírají, a tím způsobuje velké hospodářské škody. Gradace obvykle trvá 3 roky. Po gradaci je riziko napadení porostů velmi nízké, ale postupně se v čase zvyšuje. Další gradace přichází náhle, v čemž spočívá nebezpečnost tohoto škůdce.

V podmínkách silně pokročilé gradace se mniška stává širokým polyfágem se značnou schopností migrace. Za rizikové oblasti je proto třeba pokládat také území, která se v době latence jako riziková nejeví. Mapa vylisuje rizikové oblasti pro samovolný vznik ohniska přemnožení bekyně mnišky v České republice pro období 2012-2015.

Model vznikl na základě podrobných dat LHE získaných od VLS Brdy o výskytu bekyně mnišky z let 1994-1995. Vylisování rizikových poloh respektuje optimum výskytu mnišky dané geomorfologií v podmínkách ideálních porostních charakteristik pro její vývoj, tedy porostů starších 40 let, s většinovým zastoupením jehličnatých dřevin. Vytvořené algoritmy byly aplikovány na celou Českou republiku. V rámci ČR byly vylisovány jako nejrizikovější PLO 3, 7, 16. Zvýšený nebo kalamitní výskyt mnišky v těchto PLO je signálem zvýšeného rizika napadení ohrožených porostů také v PLO 14. Ohrožené porosty v rámci PLO 14 Novohradské hory podrobněji ukazuje mapa.

PRO LESNÍ HOSPODÁŘE

V praxi se stavy mnišky v době latence pravidelně monitorují pomocí feromonových lapačů. Značná migrační schopnost samců, kteří jsou pastí lákáni, však prostorovou představu o distribuci mnišky v porostech velmi ztěžuje a použití kontrolní či obranné mechanismy často nejsou vynakládány efektivně.

Prezentovaná mapa umožňuje daleko přesnější lokalizaci vhodných porostů pro umístění kontrolních opatření (zejména umístění trusníků a instalace feromonových lapačů). V době pokračující gradace pak může sloužit jako podpůrný nástroj pro přesnou lokalizaci obranných opatření, jakými jsou např. letecké postřiky.

Z hlediska rizika přemnožení doporučujeme sledovat populační stavy mnišky v oblastech s optimálními podmínkami pro vývoj v rámci celé České republiky (PLO 3, 7, 16).

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE DAT

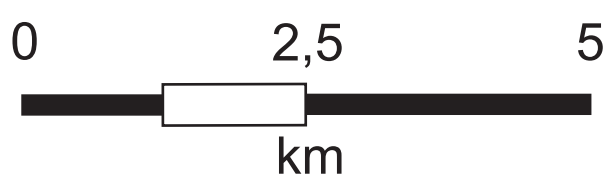
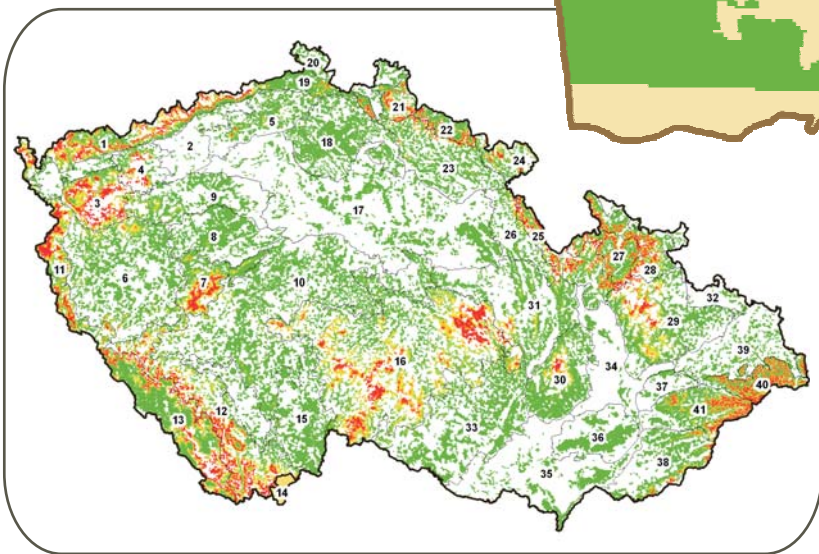
Jirátko J. (ed.) 2000: Oblastní plán rozvoje lesů L. O. 14 Novohradské hory. Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem-pobočka České Budějovice, 204 pp. + 98 pp. příloh.

Klimatická data v referenčním i budoucích časových obdobích byla zpracována v rámci projektu 6RP EU CECILIA na pracovišti ČHMÚ.

Mapa lesních porostů je odvozena ze satelitní klasifikace Corine LandCover 2000, EEA 2000.

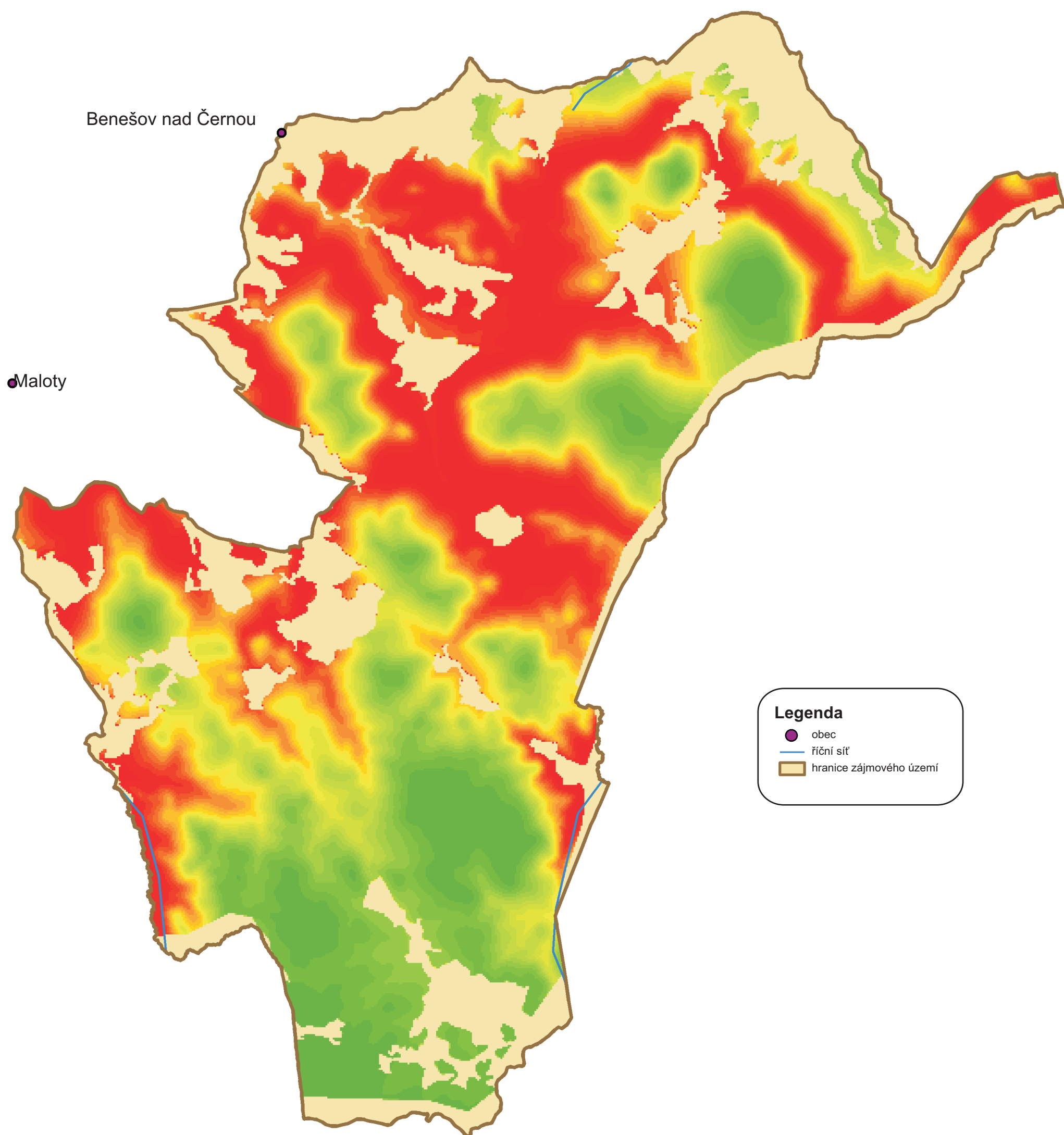
Uhlíková H. & Nakládal O. 2010: Historické gradace bekyně mnišky (*Lymantria monacha* L.) na území Vojenského újezdu Brdy. (Historical outbreaks of *Lymantria monacha* L. in the territory of Brdy mountains). Zprávy lesnického výzkumu, 55: 54-58.

Vanhanen H., Veteli T.O., Päivinen S., Kellomäki S., Niemelä P. 2007: Climate change and range shifts in two insect defoliators: gypsy moth and nun moth – a model study. *Silva Fennica*, 41(4): 621-638.

Autoři: Hana Uhlíková & Oto Nakládal

Rizikové oblasti předpokládaného přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice v roce 2020: PLO 14 - Novohradské hory

Rizikové oblasti předpokládaného přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice v roce 2030: PLO 14 - Novohradské hory

